

ความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของ COVID-19

กึ่งกาญจน์ จารุกฤณา^{1*}

¹สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*ผู้รับผิดชอบบทความ: kingkan@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะศึกษาถึงความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ต้องส่งมอบบัณฑิตเพื่อเข้าสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และอาจเป็นสถานที่ทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีต่อไปในอนาคต ซึ่งจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ไปในหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของคนในหลากหลายอาชีพ ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับตัวในการพร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ COVID-19 อันเป็นที่มาของคำว่า New Normal หรือความปกติใหม่ ธุรกิจหนึ่งที่น่าจะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 คือ ธุรกิจการรับทำบัญชี ที่สำนักงานบัญชีนั่นนั้นอาจจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน เริ่มจากการรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการรายงาน ซึ่งเกือบทุกขั้นตอนการทำงานของสำนักงานบัญชีต้องมีการติดต่อประสานงานทั้งกับลูกค้า พนักงานในองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องมีการส่งเอกสาร ข้อมูล และรายงานการเงินเป็นจำนวนมาก เป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ พนักงานทุกคน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาต้องสวมหน้ากากอนามัยหรือสวมใส่หน้ากากผ้า 100% ตลอดเวลา หรือการพิจารณาปรับรูปแบบการทำงาน เช่น การจัดให้มีการทำงานที่บ้าน (Work from home) การใช้ระบบการยื่นเอกสารแบบ Online ถือได้ว่าเป็นการปรับใช้แนวคิดของการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO ERM 2017 และนำมาตราการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ของภาครัฐมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้สำนักงานบัญชีนั่นสามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่องและสามารถผ่านวิกฤตการณ์ครั้งนี้ไปได้อย่างปลอดภัย

คำสำคัญ การบริหารความเสี่ยง, สำนักงานบัญชี, COVID-19

Risk Management Capabilities of Accounting Firms Under the Epidemic Situation of COVID-19

Kingkan Jarukaruna^{1*}

¹Accounting Program Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

*corresponding author: kingkan@webmail.npru.ac.th

Abstract

This academic paper is a review of relevant literature and research in order to study the Risk Management Capabilities of Accounting Firms under the Epidemic Situation of COVID-19 because it is a group of entrepreneurs at the Accounting Program Faculty of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University must hand over graduates to enter professional experience training. And may be the place of work for graduates in accounting in the future. The crisis of the Covid-19 epidemic in many countries around the world affects the economic, social and life conditions of people in various occupations. The businesses must adapt to be ready to cope with the Covid-19 crisis, which is the origin of the term New Normal. One of the businesses most likely to be affected by the Covid-19 epidemic is bookkeeping. At the accounting firm, they may have to adjust their operating methods. It starts with collecting information, data processing and reporting. As almost every accounting firm's work process has to be dealt with clients, employees, and other departments that require the submission of large amounts of documents, information and financial reports. Therefore, have to adjust to required that all employees and outsiders must wear masks or wear 100% cloth masks at all times, or consider adjusting work styles such as work from home and use of the online filing system. That can be considered as an implementation of the risk management concept of the COSO Enterprise Risk Management (ERM) 2017 guidelines and integrating government measures to prevent the epidemic of COVID-19. So that the accounting firm can operate its business continuously and be able to pass through this crisis safely.

Keywords: Risk Management, Accounting Firms, COVID-19

บทนำ

ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 ที่ผ่านมามีได้เกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ไปในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของคนในหลากหลายอาชีพ ตามรายงานการศึกษาขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่ประเมินปริมาณการค้าโลก ในปี 2563 จะลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 32 หรือมากกว่า และจะกลับมาฟื้นตัวในปี 2564 ร้อยละ 24 (โพสท์ทูเดย์, 2563) ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับตัวในการพร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ COVID-19 อันเป็นที่มาของคำว่า New Normal หรือความปกติใหม่ ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย หน่วยงาน องค์กร หรือผู้ประกอบการธุรกิจเกือบทุกรูปแบบต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงานให้ก้าวทันสถานการณ์การแพร่ระบาด รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 มีหลายธุรกิจต้องปิดตัวลงไม่ว่าจะเป็นในประเทศอเมริกาจากรายงานของ Yelp ที่มีการปิดตัวของบริษัทเป็นจำนวน 163,735 ราย ในช่วงเดือนสิงหาคม 2563 (CNBC, 2020) หรือทางสหราชอาณาจักรที่เกือบ 1 ใน 4 ของธุรกิจในช่วงเดือนเมษายน 2563 ได้มีการปิดตัวในภาคส่วนของธุรกิจนั้นหนทางการและความบันเทิงมากกว่า 82% (D. Clark, 2020) หรือแม้แต่ในประเทศไทยจากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ในช่วงปี 2563 - เดือนเมษายน 2564 มีธุรกิจที่เลิกประกอบกิจการ รวมจำนวน 23,380 ราย คิดเป็นมูลค่าทุนที่เลิกกิจการประมาณ 116,849.33 ล้านบาท ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธุรกิจที่มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแต่ยังไม่รวมถึงธุรกิจรายย่อยที่ปิดตัวลงในช่วงการแพร่ระบาดของ Covid-19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าทุกระดับหยุดชะงัก สร้างความเสียหายให้กับหลายธุรกิจ แต่อาจมีข้อยกเว้นกับธุรกิจบางประเภท เช่น ร้านขายของชำ ผู้ผลิตกระดาษชำระ และผู้ผลิตน้ำยาฆ่าเชื้อ ฯลฯ ธุรกิจบางแห่งกำลังประสบกับแรงกดดันอย่างหนักในเรื่องรายได้และกระแสเงินสด ส่วนใหญ่มีหนี้และภาระผูกพันที่มากจากการกู้ยืมเงินจากธนาคารและวงเงินสินเชื่อและเจ้าหนี้รอบด้าน ซึ่งหลังจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่แล้วยังน่าจะเป็นการยากที่ธุรกิจจะกลับมาฟื้นตัวจากการยึดฐานลูกค้ารายใหม่ หรือการต้องสูญเสียทรัพย์สิน และความไม่แน่นอนทางการเงินของธุรกิจ (Newhard, 2020) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจอีกทางหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่รัฐบาลมีมาตรการป้องกันขนาดใหญ่ในการหยุดกิจกรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อลดปริมาณการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งทำให้การดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมบางประเภทต้องหยุดชะงักลง จึงส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและในหลายธุรกิจเกิดภาวะเงินฝืดและไม่สามารถทำอะไรได้ในช่วงที่ผ่านมา อันส่งผลกระทบต่อการทำงานของประชาชน (KASTRATI et al., 2020)

ในส่วนสถานการณ์ของ COVID-19 ในประเทศไทยจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2564 ยังมีผู้ติดเชื้อสะสมอยู่ที่ 88,907 ราย (ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.), 2564) ประกอบกับจากการคาดการณ์ของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2564) ประเทศไทยจะได้รับเม็ดเงินลงทุนต่างชาติไหลเข้ามาเพิ่มขึ้นเพียง 1,100 - 1,400 ล้านเหรียญสหรัฐ ในช่วงปี 2564-2566 คือเพิ่มขึ้น 0.7 - 0.8% เมื่อเทียบกับเม็ดเงินลงทุนไหลเข้าของไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 2561-2563) โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ไทยมีห่วงโซ่อุปทานครบวงจรอยู่แล้ว อันเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่อุปทานจากรูปแบบห่วงโซ่การผลิตที่มีเงินเป็นศูนย์กลาง มาเป็นห่วงโซ่การผลิตในระดับภูมิภาคกระจายทั่วโลก จากผลกระทบในปัจจุบันต่างๆทำให้เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในช่วงถดถอยและผู้ประกอบการต่าง ๆ ย่อมได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง

อีกหนึ่งธุรกิจที่น่าจะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 คือ ธุรกิจการรับทำบัญชี ที่สำนักงานบัญชีนั้น อาจจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 และเป็นไปตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 สำหรับผู้ประกอบการ จากกรมควบคุมโรค (2564) ไม่น่าจะเป็นการจัดให้มีคำแนะนำการเฝ้าระวังป้องกันไวรัสโคโรนา 2019 ติดประกาศในจุดที่เห็นสะดวก การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ พนักงานทุกคน และ

บุคคลภายนอกที่เข้ามาต้องสวมหน้ากากอนามัยหรือสวมใส่หน้ากากผ้า 100% ตลอดเวลา หรือการพิจารณาปรับรูปแบบการทำงาน เช่น การจัดให้มีการทำงานที่บ้าน (Work from home) การใช้ระบบ cashless การใช้ระบบการยื่นเอกสารแบบ Online เป็นต้น ซึ่งจากการประกอบธุรกิจการรับทำบัญชีของสำนักงานบัญชีต่าง ๆ นั้นมักจะมีขั้นตอนในการทำงานเริ่มจากการรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการรายงาน โดยที่การรับทำบัญชีจะเกิดขึ้นในทุกเดือน ส่วนการทำงานในขั้นตอนการปิดบัญชีเพื่อจัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงิน หรือการยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะเป็นรายงานที่เกิดขึ้นปีละครั้ง ซึ่งเกือบทุกขั้นตอนการทำงานของสำนักงานบัญชีต้องมีการติดต่อกับประสานงานทั้งกับลูกค้า พนักงานในองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องมีการส่งเอกสาร ข้อมูล และรายงานการเงินเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นบทความวิชาการนี้จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลัก เพื่อที่จะศึกษาถึงความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ต้องส่งมอบบัณฑิตเพื่อเข้าสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และอาจเป็นสถานที่ทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีต่อไปในอนาคต

แนวคิดการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ

การบริหารจัดการธุรกิจนั้นต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ กำหนดนโยบายการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจนั้นประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากแต่โอกาสที่ธุรกิจจะต้องประสบกับความเสี่ยง ความเสียหาย หรือการทุจริตย่อมเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น เรื่องหนึ่งที่ธุรกิจไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้นั้นคือ การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่เป็นเครื่องมือควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งป้องกัน หลีกเลี่ยง หรือลดความเสี่ยง โดยการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเป็นไปตามแนวทางของ The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission หรือ COSO ซึ่งได้มีการกำหนดกรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงองค์กรล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายน 2560 หรือที่เรียกว่า COSO Enterprise Risk Management (ERM) 2017 โดย COSO ERM 2017 ได้นิยามความหมายของการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่ไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่หรืองานของแผนกใดแผนกหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นวัฒนธรรมองค์กร ความสามารถ และแนวทางการปฏิบัติ ที่บูรณาการร่วมกับการกำหนดกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร ที่ต้องใช้ในการจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้าง รักษา และตระหนักถึงคุณค่าขององค์กร (Jayantha, 2018) การบริหารความเสี่ยงขององค์กรตาม COSO ERM 2017 เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการมากกว่าการควบคุมภายใน โดยต้องเริ่มจากการกำหนดกลยุทธ์ การกำกับดูแลกิจการ การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวัดประสิทธิภาพของผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน และหลักการ 20 ข้อ อันได้แก่

1. การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร (Governance and Culture) มีด้วยกัน 5 หลักการคือ (1) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง (Exercises Board Risk Oversight) (2) การจัดโครงสร้างการดำเนินงาน (Establishes Operating Structures) (3) กำหนดวัฒนธรรมองค์กร (Defines Desired Culture) (4) แสดงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมหลัก (Demonstrates Commitment to Core Values) และ (5) จูงใจ พัฒนาและรักษาบุคคลที่มีความสามารถ (Attracts, Develops, and Retains Capable Individuals)

2. กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ (Strategy and Objective-Setting) มีด้วยกัน 4 หลักการคือ (6) วิเคราะห์บริบททางธุรกิจ (Analyzes Business Context) (7) กำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Defines Risk Appetite) (8) ประเมินกลยุทธ์ทางเลือก (Evaluates Alternative Strategies) และ (9) กำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ (Formulates Business Objectives)

3. ดำเนินการระบุ ประเมิน จัดลำดับ และตอบสนองความเสี่ยง (Performance) มีด้วยกัน 5 หลักการคือ (10) ระบุความเสี่ยง (Identifies Risk) (11) ประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง (Assesses Severity of Risk) (12) จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง (Prioritizes Risks) (13) ตอบสนองต่อความเสี่ยง (Implements Risk Responses) และ (14) พัฒนาภาพรวมความเสี่ยง (Develops Portfolio View)

4. การสอบทานและการแก้ไขปรับปรุง (Review and Revision) มีด้วยกัน 3 หลักการคือ (15) ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (Assesses Substantial Change) (16) สอบทานความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน (Reviews Risk and Performance) และ (17) พยายามปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงขององค์กรอย่างต่อเนื่อง (Pursues Improvement in Enterprise Risk Management)

5. ข้อมูล การสื่อสารและการรายงาน (Information, Communication and Reporting) มีด้วยกัน 3 หลักการคือ (18) การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศและเทคโนโลยี (Leverages Information and Technology) (19) สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง (Communicates Risk Information) และ (20) รายงานความเสี่ยง วัฒนธรรมและผลการดำเนินงาน (Reports on Risk, Culture, and Performance) (COSO, 2017)

การนำหลักการบริหารความเสี่ยงองค์กรมาปรับใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ธุรกิจบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างดี (Callahan & Soileau, 2017) นอกจากนี้การบริหารความเสี่ยงยังสามารถกำหนดเป็นการประเมินความเสี่ยงภายในและภายนอกที่อาจขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของบริษัทได้ เนื่องจากการควบคุมภายในเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งสามารถปรับให้เข้ากับความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงที่ธุรกิจพบได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการเหล่านั้นสามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป้าหมาย สภาพแวดล้อม และความเสี่ยงต่อธุรกิจได้ (KASTRATI et al., 2020)

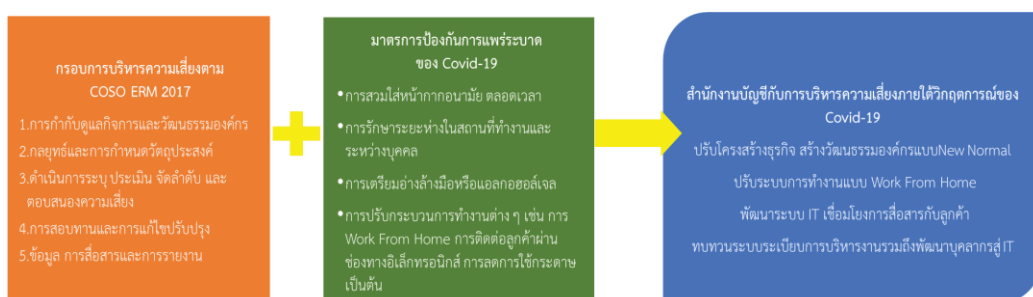
แนวทางและมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ Covid-19

จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 นั้น ได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ออกแนวทางและคำแนะนำการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ไว้หลายแนวทางไม่ว่าจะเป็น World Health Organization (WHO) หรือองค์การอนามัยโลก (2021) ได้ออกคำแนะนำต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาระยะห่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อเมื่อไอจาม หรือพูด รักษาระยะห่างระหว่างตัวเองกับคนอื่นให้มากขึ้นเมื่ออยู่ในบ้าน การสวมใส่หน้ากากเมื่อต้องพบปะผู้คน รวมถึงการใช้การจับมือ ทำความสะอาด และการกำจัดหน้ากากเมื่อไม่ใช้แล้ว นอกจากนี้ กรมควบคุมโรค (2564) ก็ได้มีการกำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 สำหรับผู้ประกอบการประกอบการ ไว้หลายประการ เช่น การติดประกาศคำแนะนำการเฝ้าระวังป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจุดที่เห็นได้สะดวก กำหนดให้เจ้าหน้าที่ พนักงานทุกคน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาต้องสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า 100% ตลอดเวลา การจัดให้มีจุดวางแอลกอฮอล์หรือเจลล้างมือให้บริการอย่างเพียงพอ การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายสอบถามประวัติเสี่ยง การพิจารณาปรับรูปแบบการทำงานไม่ว่าจะเป็นการจัดให้ทำงานที่บ้าน (Work from home) มีการจัดการประชุมทางโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ตแทนการรวมตัวกัน การใช้ระบบ cashless หรือการใช้ระบบยื่นเอกสารแบบ online กำหนดการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 - 2 เมตร ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ การกำกับดูแลความสะอาดสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค หรือหากสถานที่ทำงานมีหอพักให้กับพนักงาน ต้องมีการดำเนินการควบคุมป้องกันโรคที่ครอบคลุมพื้นที่หอพัก การจัดรถรับ - ส่งพนักงาน ต้องมีการจัดที่นั่งโดยการเว้นระยะห่างในการโดยสารรถ การทำความสะอาดภายในรถ หรือการจัดจุดแดงสำหรับที่นั่งหน้ากาก หรือขยะติดเชื้อประเภทอื่นๆ และยังคงให้ผู้ปฏิบัติงานใช้โปรแกรมหมอลง และไทยชนะทุกคน เป็นต้น

ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทุกหน่วยงาน องค์กร ต้องใส่ใจและให้ความร่วมมือ ในมาตรการหรือคำแนะนำต่าง ๆ เหล่านี้ และยังคงคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงขององค์กรที่ผู้บริหารองค์กรต้องกำหนดกลยุทธ์ สร้างวัฒนธรรมองค์กร กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

ธุรกิจการรับทำบัญชี เป็นอีกธุรกิจที่ผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีอาจจะต้องประสบกับความเสี่ยงที่ไม่พึงประสงค์อย่าง การเกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งผู้ประกอบการต้องยอมรับและรับมือกับความเสี่ยงดังกล่าว ต้องนำเอา หลักการบริหารความเสี่ยงองค์กรมาปรับใช้ในทุกระดับขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ เพราะวัตถุประสงค์หลักของการบริหารความเสี่ยง คือ เพื่อให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานประจำวันอย่างต่อเนื่อง การวางแผนการฟื้นฟูกิจการ และการบ่งชี้กิจกรรมที่มีความเสี่ยง ทั้งหมด (Khan & Ali, 2017) ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการรับทำบัญชีขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ผู้บริหารสำนักงานบัญชีต้อง ปรับตัวและบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้เป็นไปตามแนวทางและมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นการที่ต้องกำหนดวัฒนธรรมในองค์กรให้มีการสวมใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า 100% ตลอดเวลา ซึ่งในการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสำนักงานบัญชีในกลุ่มเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 61 ราย พบว่า 64% ของสำนักบัญชียินให้ ความสำคัญกับมาตรการดังกล่าว 100% หรือจะเป็นมาตรการในการรักษาระยะห่างในสถานที่ทำงานอย่างน้อย 1-2 เมตร สำนักงานบัญชียินให้ ความสำคัญในระดับมากที่สุดต่อการจัดสถานที่ทำงานถึง 54% รวมถึงการรักษาระยะห่างระหว่าง บุคลากรในสำนักงานบัญชีถึง 51% การให้ความสำคัญในการเตรียมอ่างล้างมือไว้ยังจุดเข้า – ออกของสำนักงานบัญชีและ การเตรียมแอลกอฮอล์เจลไว้ยังจุดต่าง ๆ ครอบคลุมทุกพื้นที่ของสถานที่ทำงานมากที่สุดถึง 64% นอกจากนี้ผู้บริหารสำนักงานบัญชี ยังคงต้องปรับกระบวนการทำงานต่าง ๆ จากที่ให้พนักงานมาทำงานที่สำนักงานทุกวันเป็นการจัดตารางการทำงานที่บ้าน หรือ Work From Home มากถึง 54% รวมถึงการที่ต้องปรับเปลี่ยนช่องทางการติดต่อลูกค้าเป็นช่องทางออนไลน์มากถึง 57% หรือ การให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดที่เป็นการลดใช้กระดาษในการทำงานเป็นการใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ 53% จะเห็นได้ว่า ทุกกระบวนการที่ผู้บริหารสำนักงานบัญชีและบุคลากรทุกคนในองค์กรได้ร่วมกันปฏิบัติกันเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารความเสี่ยงที่ สำนักงานบัญชีต้องร่วมกันวางแผน กำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบ new normal กำหนดกลยุทธ์และกำหนดระดับความเสี่ยงที่ ยอมรับได้ ดำเนินการระบุและจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น ทบทวนและปรับปรุงความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอเพราะสภาพแวดล้อม ทางธุรกิจอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา รวมถึงสื่อสารและเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพื่อให้ผลการดำเนินงานของ องค์กรเป็นไปอย่างยั่งยืนและสามารถผ่านพ้นวิกฤตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ไปได้ แม้ว่ากระบวนการ เหล่านี้จะกระทบกับต้นทุนของสำนักงานบัญชีที่เพิ่มขึ้นจากการปรับตัวให้พร้อมรับมือกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 แต่สิ่งเหล่านั้นทำให้สำนักงานบัญชีสามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่องและสามารถผ่านวิกฤตการณ์ครั้งนี้ไปได้อย่างปลอดภัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19

บทสรุป

ความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ผู้บริหารสำนักงานบัญชีต้องมีการปรับนโยบายการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทและความเสี่ยงจากวิกฤตการณ์ของ Covid-19 ที่นับว่าเป็นความเสี่ยงต่อเนื่องด้วยเหตุผลที่ยังคงไม่สามารถคาดการณ์ได้ถึงระยะเวลาสิ้นสุด แม้จะมีวัคซีนรักษาหรือควบคุมการระบาดได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจนั้นไม่สามารถใช้กลยุทธ์หรือวิธีการปฏิบัติงานแบบเดิม โดยกระบวนการเหล่านั้นผู้บริหารสำนักงานบัญชีต้องนำเอากรอบแนวคิดในการบริหารความเสี่ยงองค์กรของ COSO ERM 2017 มาปรับใช้ตั้งแต่การปรับโครงสร้างธุรกิจ สร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบ New Normal ที่พนักงานในองค์กรทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา การรักษาระยะห่างในสถานที่ทำงานและระหว่างบุคคล การเตรียมอ่างล้างมือในสถานที่ทำงาน หรือการใช้แอลกอฮอล์เจล รวมไปถึงการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ การดำเนินการระบุ ประเมิน จัดลำดับและตอบสนองต่อความเสี่ยงจากวิกฤตการณ์ของ COVID-19 ในการปรับระบบการทำงานแบบ Work From Home พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงและสื่อสารกับพนักงานในองค์กร และลูกค้า ตลอดจนการสอบทานและการแก้ไขปรับปรุงทบทวนระบบระเบียบการบริหารงานในสำนักงานบัญชี พัฒนาบุคลากรสู่การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การบริหารงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดนั้นผ่านพ้นไปได้ ยิ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดรุนแรงขึ้นเท่าใด สำนักงานบัญชีควรต้องเพิ่มมาตรการและกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในการพยายามรักษาปกป้องทรัพยากรสำคัญขององค์กรไว้อย่างดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินอุปกรณ์ เครื่องจักรเครื่องมือ โดยเฉพาะพนักงานภายในองค์กร ซึ่งเปรียบเสมือนกำลังหลักในการดำเนินงานของสำนักงานและมีส่วนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าผู้ใช้บริการ ยิ่งสำนักงานบัญชีมีความสามารถในการผ่านพ้นวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ไปได้อย่างปลอดภัย ยิ่งเป็นการเพิ่มพูนความเชื่อมั่นและเป็นการเพิ่มมูลค่าองค์กรในมุมมองของคู่ค้าหรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายได้มากขึ้น ซึ่งมาตรการควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยงและการเปลี่ยนผ่านรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบ New Normal จะนำมาสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนสืบไป

งานวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาถึงการนำเทคโนโลยีและมาตรการป้องกัน COVID-19 มาใช้ตามกรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 สำหรับผู้ประกอบการ. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564 จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/int_operator/int_operator_23_050164.pdf
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล ปีพ.ศ. 2563. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469419336
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ ประจำเดือนมกราคม 2564. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/pdf/HS26_202101.pdf
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2564. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/H26/HS26_202102.pdf
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ ประจำเดือนมีนาคม 2564. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/H26/HS26_202103.pdf

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2564) ข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ ประจำเดือนเมษายน 2564. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/H26/HS26_202104.pdf
- โพสท์ทูเดย์. (2563). WTO ชี้พิษโควิด-19 ฉุดการค้าโลกตกลงมากกว่า 32% คาดฟื้นตัวได้ ปี'64. 20 เมษายน 2563. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2564 จาก <https://www.posttoday.com/economy/news/621343>
- ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย. (2564). สถานการณ์ COVID-19 ในประเทศไทย ข้อ ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2564 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.moicovid.com/12/05/2021/uncategorized/3553/>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). กระแสการลงทุนของโลกหลังโควิดจากการปรับซัพพลายเชนครั้งใหญ่ ไทยได้อานิสงส์จากการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิม คาดทุนต่างชาติไหลเข้าเพิ่ม 1.1-1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 3218). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/invest-z3218.aspx>
- Carolyn Callahana & Jared Soileaub. (2017). Does Enterprise risk management enhance operating performance. *Advances in Accounting*. (37). 122-139
- Chethan Jayantha. (2018). COSO Enterprise Risk Management (ERM) Framework and a Study of ERM in Indian Context. 67. 82-90.
- CNBC. (2020). **Yelp data shows 60% of business closures due to the coronavirus pandemic are now permanent.** Retrieved May 12, 2021, from <https://www.cnn.com/2020/09/16/yelp-data-shows-60percent-of-business-closures-due-to-the-coronavirus-pandemic-are-now-permanent.html>
- COSO. (2017). **Enterprise Risk Management. Integrating with Strategy and Performance.** Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. 1-10.
- D. Clark. (2020). **Share of businesses that have closed or temporarily paused trading in the United Kingdom due to Coronavirus (COVID-19) as of April 2020, by sector.** Retrieved May 12, 2021, from <https://www.statista.com/statistics/1114406/coronavirus-businesses-closing-in-the-uk/>
- Egzon KASTRATI , Dafina KRASNIQI, Fatjona RUGOVAJ , Fisnik SHALA & Dardan LAJÇI. (2020). The Proactivity in Preventive Measure Enterprise by Governments, the Impact on Cost of Business Context and Economy. *Proceedings of IAC 2020 in Vienna*, 30-35
- James J. Newhard. (2020). Financial Reporting and the COVID-19Pandemic. *Pennsylvania CPA Journal*.
- Sajjad Nawaz Khan & Engku Ismail Engku Ali. (2017). The Moderating Role of Intellectual Capital Between Enterprise Risk Management and Firm Performance: A Conceptual Review. *American Journal of Social Sciences and Humanities*. 2(1), 9-15
- World Health Organization. (2021). **Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public.** Retrieved May 12, 2021, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>.